

BERETNING 2012 DANMARKS BIBLIOTEKSFORENING

**BIBLIOTEKET,
KOMMUNERNE
OG STATEN**

E-BIBLIOTEKET

**MEDIE-
MARKEDET**

**KOMMUNIKATION
OG
SAMARBEJDE**

**LÆRING,
FOLKEOPLYSNING
OG
KULTURVANER**

**INTERNATIONALT:
e-action,
e-action,
e-action**

**MEDLEMMER,
PENGE
OG STRUKTUR**

**DANMARKS
BIBLIOTEKSFORENING**

- DB OG BIBLIOTEKERNE I SYV TEMAER
- TÆNKETANKEN FREMTIDENS BIBLIOTEKER

ET FORRYGENDE ÅR - MED BIBLIOTEKERNE PÅ DAGSORDEN

Vagn Ytte Larsen, formand Danmarks Biblioteksforening

Danmarks Biblioteksforening har i det forløbne år brugt mange kræfter på at få folkebibliotekerne øverst på den politiske dagsorden og bidraget til, at man i både medier og i den brede offentlighed har fået debatteret, hvordan vi ønsker fremtidens biblioteker skal indrettes.

Det er i den grad lykkedes. Særligt udfordringerne i at sikre borgerne adgang til alle de digitale materialer i fremtiden har været i front og til debat siden vores velbesøgte årsmøde i marts i 2012 i Frederikshavn.

Dialog i en digital mellemtid

DB har været en central spiller i forhold til at skabe dialog mellem folkebibliotekerne på den ene side og forlag og forfattere på den anden side. Både gennem brede velbesøgte dialogmøder, hvor også film og musikindustri har været repræsenteret, og på anden vis.

DB har også været i direkte dialog med de forskellige parter selv med det formål at få skabt fremtidige forretningsmodeller, som bibliotekerne kan finansiere og som samtidig kan sikre forlag og forfattere en rimelig indtægt. Det er en helt central debat for fremtidens folkebiblioteker, og den er nødvendig af mange grunde. Ikke mindst for at være klar til dét øjeblik, hvor borgerne mere bredt for alvor vil efterspørge de digitale materialer. At de er begyndt på det, viser det gennembrud, som tilbuddet eReolen.dk fik i sin første projektfase fra slutningen af november 2011 og et år frem. Læs mere om det efterfølgende.

Folkebibliotekernes rolle som en dannelsesinstitution og aktør i det demokratiske samfund ændrer sig ikke grundlæggende ved at verden fortsat bliver mere digital. Det handler stadig om at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet og sikre borgerne adgang til viden og information. Men det kommer til at ske på nye måder, uden at man bare skal glemme de mere klassiske biblioteksydelser som udlån af fysiske bøger.

For Danmarks Biblioteksforening har det været vigtigt at få debatteret dette emne. Vi har derfor stillet os centralt i den offentlige debat for at skabe dialog mellem de kommercielle parter, politikere og borgerne om, hvad fremtidens biblioteker skal kunne og tilbyde. Det er lykkedes at få både de lokale og nationale medier til at bruge meget spalteplass på den debat, ligesom DB har deltaget i debatter både i radio og TV.

Omstilling til fremtidens bibliotek

Et andet initiativ, som ligger i forlængelse af den aktuelle udvikling, er oprettelsen af *Tænk tanken Fremtidens biblioteker*, som DB har været primus motor for. Den er kommet op at stå i et lovende og perspektivrigt samarbejde med mange andre gode kræfter i bibliotekssektoren: Danmarks Forskningsbiblioteksforening, Kommunernes Skolebiblioteksforening, Bibliotekschefforeningen samt 29 folkebiblioteker og en række private og centrale aktører. Tænk tanken har til huse hos DB og i oktober ansattes en leder af tænk tanken. Den vil de næste to år kigge nærmere på udviklingen og bibliotekernes rolle og nye opgaver, lave nødvendige undersøgelser, skabe nye modeller og i øvrigt undervejs sætte bibliotekernes rolle til debat. Følg arbejdet på www.db.dk/tænk tank og læs her Tænk tankens egen beretning på side 15.

Vores store *Tendensundersøgelse af Budget 2013* viste, at halvdelen af landets kommuner stadig sparer på bibliotekerne. En tendens, der ifølge senere tal fra Danmarks Statistik, hvor alle kommunernes tal er udmøntede, endog er større, idet godt en ud af fire fortsat sparer på folkebibliotekerne. Det er en paradoksal udvikling. For regeringens – også den forrige – mål er 'Danmark som erklæret videnssamfund', og folkebibliotekernes besøgstal er på mere end 36 millioner årligt. Tallet gør biblioteket til Danmarks mest velbesøgte kulturinstitution. Og selv om der har været tale om et svagt fald i udlån af bøger og andre fysiske materialer med et par procent, var udlånstallet i 2011 alligevel på knap 45 millioner. Vel at mærke samtidig med et markant voksende brug af de digitale ydelser. Bibliotekerne er midt i transformationsproces, og det koster både energi og kroner.

På to år er antallet af biblioteker, hvor man kan betjene sig selv – de såkaldt 'åbne biblioteker' med delvis selvbetjening – steget fra 67 til 158 biblioteker. En bemærkelsesværdig udvikling som giver borgerne meget mere bibliotek for pengene helt i overensstemmelse med DBs ønsker, men også en løsning som i nogle varianter ikke er helt uden faldgruber, se side 4. Blandt årets andre tiltag kan et par fremhæves som interessante og perspektivrige i forhold til fremtidens biblioteksbetjening: Det store medborgercenterprojekt, hvor bibliotekerne går aktivt ind i de boligsociale områder sammen med andre parter og

RDENEN!

så Det gode liv i landområderne – hvor mobil biblioteks-
betjening virkelig gør en forskel. Det er også dejligt at se,
at mange kommuner fortsat bygger nyt og at mange er i
gang med nytænkning af rummet.

Aktuel medlems- og foreningsudvikling

I det forløbne år har vi måtte sige farvel til syv medlems-
kommuner, så vi nu har 76 medlemskommuner. Det vil si-
ge, at vi nu næsten er på niveau med situationen fra før
kommunesammenlægningen i 2007, hvis vi ser på antal-
let af borgere, som DB repræsenterer. Udmeldelserne ber-
ror på besparelser, forlyder det, og er klart beklagelige, og
er noget DB på forskellig vis arbejder meget på at imøde-
gå. Jeg så selv allerhelst, at alle landets kommuner var
medlemmer.

Behov for nyudvikling af aktiviteterne og gode idéer drøf-
tes med de enkelte kommuner på Tur Danmark-besøgene.
Biblioteksforeningen har fra og med 2013 valgt at ned-
sætte kommunernes medlemskontingent med 5% yderli-
gere i forhold til de 10%, der blev besluttet ved komm-
unalreformen. Endvidere har DB centralt i sekretariatet
iværksat en besparelcesproces med kontoromflytning og
omstilling for at sikre en fortsat bæredygtig økonomi.

*I DB er vi overbeviste om, at vi får vendt udviklingen og
får flere med. Det er afgørende at stå sammen, politikere
og fagfolk, specielt i en tid med stram økonomi og udvi-
dede opgaveområder. DB giver bibliotekerne en stemme,
de ellers ikke ville have og presser på for nødvendig ud-
vikling hvor det er muligt. Ikke for bibliotekernes skyld
men for borgernes og samfundets. I et demokratisk sam-
fund er folkeoplysning, den enkeltes frie adgang til oplys-
ning, viden og kultur lokalt, helt basal.*

Danmarks Biblioteksforening selv er også under udvik-
ling. DB skal have en ny og mere fleksibel struktur. Den
skal styrke de regionale aktiviteter i forhold til lokale øn-
sker og samtidig styrke hovedforeningens gennemslags-
kraft. Både Danmarks Biblioteksforenings forretningsud-
valg, repræsentantskabet og regionerne har været dybt
involveret i debatten om strukturen. Et forslag, godkendt
på repræsentantskabets møde den 23. november 2012,
fremsendes til debat og vedtagelse på Årsmøde 2013 i
København!

VELKOMMEN TIL ÅRSMØDET > >>

TEMAER

1	BIBLIOTEKET, KOMMUNERNE OG STATEN	
	> Det åbne, selvbetjente bibliotek	4
	> Danskernes Digitale Bibliotek - DDB	5
	> Ophavsret, biblioteksafgift og karenstid	5
2	E-BIBLIOTEKET	
	> E-bogens gennembrud og de digitale medier	6
3	MEDIEMARKEDET	
	> Medier, bogmarked og bibliotekernes e-formidling	7
4	KOMMUNIKATION & SAMARBEJDE	
	> Information og møder	8
	> Netværk, råd og udvalg	8
	> Borgerservice og biblioteker	8
	> Biblioteksudvikling og samarbejdsprojekter	9
	> DB sætter dagsordenen	9
5	LÆRING, FOLKEOPLYSNING OG KULTURVANER	
	> DB og læring	10
	> Folkemødet	10
	> Danskerne og biblioteket	10
	> Kulturvaneundersøgelsen om biblioteket	10
6	INTERNATIONALT: E-ACTION, E-ACTION, E-ACTION	
	> EBLIDA, IFLA og nordisk samarbejde	11
7	MEDLEMMER, PENGE OG STRUKTUR	
	> Resultatopgørelse 2012	12
	> Medlemssituationen og Tur Danmark	13
	> Strukturen og de styrende organer	14
	> Forretningsudvalget 2010-2013	14
	> Sekretariatet	14

TÆNKETANKEN FREMTIDENS BIBLIOTEKER

15

Fotos: Peter Birk, Jakob Boserup og bibliotekerne.

TEMA 1

BIBLIOTEKET, KOMMUNERNE OG STATEN

■ DET ÅBNE, SELVBETJENTE BIBLIOTEK

Med nærmest astronomisk hastighed har de såkaldt åbne biblioteker bredt sig. De dukker op landet over med en fart, som gør, at vi selvfølgelig også i Danmarks Biblioteksforening har reflekteret over fænomenet. DB har med god effekt de senere år arbejdet med en række udvalgte indsatsområder og temaer bl.a. fra 2009 med anbefalingen "Længere åbningstid med differentieret betjening".

Udviklingen siden, understøttet kraftigt af daværende kulturminister *Carina Christensens* seks mio. kroner til 'Biblioteker i hele landet-projekter', har på helt utrolig vis understreget dét, vi i DB dengang som nu, troede og tror på: Biblioteket skal være åbent, når borgerne har fri og mulighed for at komme der. Både med professionel bistand fra dygtige bibliotekarer og medarbejdere og andre gange uden bemanding, hvor man klarer sig med selvbetjening og selv lukker sig ind, som man gør det i de bibliotekstilbud, der lidt fejlagtigt kaldes 'de åbne biblioteker'. Fra den første spæde start med bl.a. Gjern i Silkeborg til i dag har innovative biblioteker og deres medarbejdere evnet at omstille sig og etablere et alternativt og attraktivt bibliotekstilbud baseret på delvis selvbetjening. I dag fin-

des der mere end 100 af slagsen, og også hovedbibliotekerne er flere steder kommet med. Borgerne har nu langt bedre adgang til de store investeringer i både mursten, samlinger og it-adgang, som det lokale folkebibliotek jo reelt rummer.

Er det så godt for borgerne? Er det godt for bibliotekerne? Er det godt for de ansatte? Det ville være alt for let bare at konstatere, at idéen er slået igennem, og alt så må være godt, og det åbne bibliotek helt rigtigt for borgerne. DB ønsker et mere nuanceret billede af sagen, og følger derfor nøje disse tilbud. Situationen er, at man enkelte steder baserer biblioteket på frivillige eller slet ingen betjening – og det er på sigt naturligvis ikke nok til at skabe et bibliotek af kvalitet. Et sådant forudsætter dygtige fagfolk, uden hvilke tilbuddet let ender med alene at blive et besparelserprojekt; og i sidste ende bare en samling gamle bøger i et offentligt finansieret lokale.

DB anbefaler og opfordrer i stedet alle kommunalpolitikere til at tage fordel af biblioteket og sikre det som lokalt oplevelses-, videns- og mødested.

“ Er det så godt for borgerne? Er det godt for bibliotekerne? Er det godt for de ansatte?

Det ville være alt for let bare at konstatere, at idéen er slået igennem, og alt så må være godt, og det åbne bibliotek helt rigtigt for borgerne. DB ønsker et mere nuanceret billede af sagen...

■ DDB

Igen i år har debatten om Danskernes Digitale Bibliotek (DDB) fyldt en del i biblioteksverdenen bl.a. på DBs Årsmøde i Frederikshavn. I DB bakker vi op om visionen og hilser det velkomment, at der nu er skabt et sekretariat, samt nedsat en styregruppe og en koordinationsgruppe. Vi ser frem til samarbejdet med både styregruppe og koordinationsgruppen, som består af kvalificerede mennesker, og formanden for koordinationsgruppen, Rolf Hapel, har allerede lagt op til dialog.

Desværre valgte KL og Kulturministeriet i opbygningen ikke at inddrage organisationer fra området, men udelukkende at vælge enkeltindivider til de styrende organer. Det mener DB har givet et demokratisk underskud, og foreningen har derfor søgt dialog med styrelse og ministeriet om den manglende demokratiske opbygning, uden at der er lavet om på den formelle opbygning. Dog har kulturministeriet lovet, at styregruppen vil holde jævnlige orienteringsmøder med DB og Bibliotekschefforeningen (BCF). Så nu venter vi på en invitation til det første møde.

Vigtigt er det for projektets gennemførelse, at man holder det prisniveau på allerhøjest 5 kroner pr. borger, der er meldt ud i forbindelse med den DDB-rapport, der udkom i marts 2012 lige før årsmødet. En af tankerne bag DDB er, at man skal tage fordel af de strukturer og netservices, der findes, for så vidt det er relevant. Services og en udvikling, der er betalt, og derfor forventer DB, at det anslåede udgiftsniveau for DDB også reflekterer dette.

DDB var ligesom idéen om et fælles bibliotekssystem for folkebibliotekerne, som er under realisering i Kombit-projektet, en del af anbefalingerne i rapporten 'Folkebibliotekerne i videnssamfundet'. Den kom tilbage i 2010 og meget er sket siden, men nu ser det ud til, at der i alle tilfælde på disse punkter kommer gang i den efterspurgte udvikling. Det er også nødvendigt for andre udfordringer presser sig på i forhold til fremtidens bibliotek.

■ OPHAVSRET, BIBLIOTEKSAFGIFT OG KARENSTID

Hvordan sikres adgang til viden og kultur, når bøger og musik mv. i stigende omfang bliver digitale. I ophavsretsløvgivningen er bibliotekers køb og udlån af trykte bøger sikret ved undtagelsesbestemmelser. Det samme gør sig ikke gældende i forhold til de nye e-formater. Det er ikke bare et dansk problem. Der arbejdes også ihærdigt med internationalt at sikre en sidestilling af de trykte materialer og de digitale.

Det er helt centralt for bibliotekernes grundlæggende betjening, at der ikke, heller ikke i den nationale lovgivning, er begrænsninger, der som nu reelt forhindrer bibliotekerne i kommercielt at erhverve (købe) værker i de ønskede formater, og som forhindrer, at sådanne kommercielt erhvervede eksemplarer kan udlånes.

Biblioteksafgiften opdateres. Det forventes, at udlånet af e-bøger og e-lydbøger vil stige de kommende år. Hvor hurtigt det sker, beror på forskellige faktorer, men i alle afledte sammenhænge skal den stigende brug af e-medierne behandles og inkorporeres – også i forhold til biblioteksafgiften.

Bibliotekerne er repræsenteret af Danmarks Biblioteksforening ved *Lars Bornæs*, bibliotekschef i Silkeborg og medlem af DBs forretningsudvalg, i et udvalg som skal komme med relevante anbefalinger på området til kulturministeren 'indenfor finanslovens givne økonomiske ramme for biblioteksafgiften'.

I dag er ordningen på ca. 166 millioner kroner og bevilges af Folketinget på de årlige finanslove. Støtten fordeles af Kulturstyrelsen ud fra en bestemt beregningsnøgle, og

går til forfattere, oversættere og andre, hvis bøger står på danske biblioteker. Biblioteksafgiften er en kulturstøtte, der er ikke tale om en betaling for bibliotekernes udlån. Ordningen er baseret på Nationalbibliografiens registrering af udgivelser og på bibliotekernes indberetninger for materialebestanden. De nye modeller udarbejdes under hensyn til overholdelse af EU-retten, herunder reglerne om forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet og det forhold, at biblioteksafgiftsordningen i sin nuværende form er indirekte anerkendt af EU-Kommissionen.

Udvalget påbegyndte sit arbejde i efteråret 2012 og skal afgive rapport til kulturministeren senest 1. juli 2013.

Karenstidsordning på musikcd'er er slut. Der har siden 2005 været en karenstidsordning, der gør, at bibliotekerne først må udlåne musik-cd'er fire måneder efter udgivelsesdatoen. Begrundelsen for karenstidsordningen var oprindelig frygt for øget kopiering af musik-cd'er. Den blev etableret af daværende kulturminister *Brian Mikelsen* på forslag fra musikindustrien.

Danmarks Biblioteksforening har altid været modstander af ordningen og gav derfor i et hørings svar sin fulde støtte til Kulturministeriets forslag om dens ophævelse. DB er som ministeriet af den opfattelse, at karenstidsordningen er utidssvarende bl.a. som følge af øget brug af netbaseret musik. Med ophævelsen af ordningen primo 2013 kan folkebibliotekerne som før 2005 tilbyde udlån af nye musik-cd'er.

TEMA 2

E-BIBLIOTEKET

■ E-BOGENS GENNEMBRUD OG DE DIGITALE MEDIER

Siden efteråret 2011 har landets borgere kunne låne e-bøger via eReolen.dk, og det har skabt et regulært gennembrud for e-bogen i Danmark. Den mest perspektivrige udvikling på biblioteksområdet i 2012 er ifølge Danmarks Biblioteksforening denne online biblioteksservice. E-bogen er formentlig det nye generelle bogformat, som man også her i Danmark skal vænne sig til at bruge side om side med den trykte bog. Man har i flere år forsøgt sig med forskellige projekter men uden stor gennemslagskraft. Dét kom med eReolen.dk, og den skabte bibliotekerne i et samarbejde med landets forlag. Efter første projektårs udløb valgte enkelte store forlag at trække sig fra eReolen i slutningen af 2012 for at afprøve en anden forretningsmodel, ebib.dk, så der ved årsskiftet er to modeller. DB anbefaler, at man i fremtiden arbejder med området og fællesløsninger i DDB's regi.

Danmarks Biblioteksforening har i årets løb arbejdet på at skabe dialog mellem parterne for at opnå en enighed, til gavn for brugerne. DB arbejder forsat på at parterne bringes sammen igen, fordi én fælles løsning vil gavne ik-

ke alene brugerne men også forfattere, forlag og biblioteker. Bibliotekernes økonomi er sådan, at de skal overveje meget nøje, hvad de bruger penge til. Ingen tvivl om at to løsninger er dyrere end én.

En ny fælles løsning bør drage fordel af den tilgængelighed, der er for borgerne i digitale bøger, hvilket licensmodellen ikke umiddelbart synes at udnytte. Når man taler biblioteksservices, stræbes der i alle sammenhænge altid efter at skabe en biblioteksmodel, der sikrer borgerne én enkel adgang til servicen.

I det store perspektiv handler debatten derfor om meget mere end blot forretningsmodeller for e-bøger forlag og biblioteker imellem. Det handler om hele den demokratiske tanke, der altid har ligget bag biblioteket, som den institution der sikrer almindelige mennesker adgang til viden. Den skal fastholdes også i en digital fremtid.

Kulturpolitisk er det væsentligt, at trykte bøger og e-bøger sidestilles, så forhåbentlig vil man på sigt kunne få skabt en ny variant, hvor også de store forlags bøger er med.

“ Det handler om hele den demokratiske tanke, der altid har ligget bag biblioteket, som den institution der sikrer almindelige mennesker adgang til viden. Den skal fastholdes også i en digital fremtid.

TEMA 3

MEDIEMARKEDET

■ MEDIER, BOGMARKEDE OG BIBLIOTEKERNES E-FORMIDLING

I sidste halvdel af december startede en regulær avisstorm om et bog- og musikmarked i digitalt opbrud, hvor også bibliotekernes fælles digitale løsninger og fremtid har stået for skud. Debatten har strakt sig langt ind i det nye år og kører i skrivende stund endnu. Den megen blæst handler om mange ting og har været diskuteret i DBs forretningsudvalg 1. februar 2013, og spørgsmålene tages også op på den kommende årsmøde.

På den ene side har det drejet sig om bogmarkedets udvikling. Mere konkret om e-bogsudviklingen herunder om bibliotekernes rolle, lukning af boghandlere og ringere indtjening i bogbranchen i det hele taget. Hvilket har fået blandt andre de to helt store forlag først ved *Lars Boesgaard*, direktør for Lindhardt og Ringhof, og siden *Gyldendal*, ved formand *Poul Erik Tøjner* og direktør *Stig Andersen*, samt boghandlersiden ved Bogmarkedets redaktør, *Bjarke Larsen*, til at fremsætte forslag om reetablering af faste bogpriser, evt. i form af en karenstid på nogle måneder (og evt. kun salg via fysiske boghandlere i perioden) samt fremsætte ønske om en boglov eller regulering af markedet. Ud fra den opfattelse, at kun en boglov vil sikre et forsat stærkt net af lokale boghandlere og fortsat udgivelse af dansk indhold og smal litteratur. Forslag som fik rigtigt mange andre på banen med modsatrettede synspunkter fra bl.a. *Anja Philip*, Forbrugerrådets formand, og *Jan Østergaard Bertelsen*, tidligere bl.a. direktør for Bibliotekstilsynet.

Sideløbende med dén debat kom så Københavns og Aarhus bibliotekers udmeldelse af musiktjenesten BibZo-om.dk sidst i december – og melding om, at man i stedet vil egenproducere et site med anmeldelser og musikinformation samt henvisning til kommercielle musik-sites. Det rejste tillige diskussion om bibliotekerne og deres fremtidige musikformidling. Er det i orden og lovligt at vælge ikke at stille digitale medier til rådighed på musikområdet men alene at henvise til kommercielle tjenesters service set i forhold til *Lov om biblioteksvirksomhed* og dens formulering om bibliotekernes opgave (§ 1) – der er at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet ved at stille bøger og andre egnede materialer til rådighed, såsom musikbærende materialer og elektroniske informationsressourcer herunder internet og multimedier”.

I en biblioteksverden, hvor det fælles fodslag om de fælles strategier og løsninger er en mangeårig tradition og en uomgængelig dyd har udmeldingerne naturligt givet

anledning til en del debat. Enkelte medier har dertil benyttet lejligheden til at stille principielt spørgsmål ved bibliotekernes musikformidling.

Danmarks Biblioteksforening har ved formand *Vagn Ytte Larsen* og kst. direktør *Hellen Niegaard* været aktiv i begge dele af debatten og bad straks efter nytår kulturminister *Marianne Jelved* om et møde for at få drøftet de mange forandringer, der finder sted på biblioteksområdet i kølvandet på medieudviklingen, og deres konsekvenser for folkebibliotekernes lovpligtige folkeoplysningsopgave. Herunder e-bogsområdet som sådan og de forskellige barrierer, der er i dag for bibliotekernes formidling af e-bøger i fremtiden.

Bogbranchen har i debatten flere gange efterlyst ministerens holdning, hvilket førte til, at Folketingets Kulturudvalg ved *Lars Barfoed* (C) kaldte kulturministeren i åbent samråd om bogmarkedet specifikt. *Marianne Jelved* har nu indkaldt branchen til et møde den 1. marts og vil i øvrigt senere mødes med Danmarks Biblioteksforening. I første omgang bliver der lejlighed til at høre om vores nye kulturministers syn på området, når *Marianne Jelved* deltager på DBs årsmøde den 14. marts i Bella Center i år.

Det er altid sundt og godt med en debat om bibliotekerne og deres opgaveløsning. DB opfatter derfor også de bunkevis af artikler, kommentarer, ledere og tv-indslag debatterne har ført med sig som noget positivt. De er nemlig også med til at skabe bedre viden om biblioteket på nettet, herunder også til de digitale netbiblioteker mv. For selv om de som bibliotek.dk allerede er over 10 år gamle, så er det jo desværre langt fra alle borgere, der ved de findes.

TEMA 4

KOMMUNIKATION OG SAMARBEJDE

Danmarks Biblioteksforenings virksomhed handler om informations- og videndeling. Opgaven er først og fremmest at skubbe til holdninger og fremme en udvikling, så landets folkebiblioteker i dag og i fremtiden kan give borgere – i alle aldre og i alle samfundslag – en tidssvarende biblioteksbetjening af samme høje standard som hidtil og i overensstemmelse med intentionerne i landets *Lov om biblioteksvirksomhed* (2000).

Endvidere arbejder DB med at skabe kendskab til aktuel biblioteks- og medieudvikling og ny service, herunder

borgernes mediebrug og biblioteksbrugsmønstre blandt medlemmerne, dvs. de kommunale bibliotekspolitikere, forvaltnings- og biblioteksledere, andre beslutningstagere, leverandører af forskellig art og biblioteksfolk fra alle sider af bibliotekssektoren. Det sker ad flere kanaler.

Biblioteksforeningen søger også til stadighed at styrke samarbejder og partnerskaber med foreninger, organisationer, institutioner, virksomheder m.m. i og uden for kulturverdenen.

Information & møder

Oplysning om foreningens biblioteks- og kulturpolitiske holdninger til aktuelle biblioteksspørgsmål gennemføres både direkte og indirekte – og både kontinuerligt og i form af ad hoc-aktiviteter.

Hvert år har DB således en række individuelle møder med bl.a. kulturministeren, centrale folketingspolitikere og repræsentanter for KL, Kulturstyrelsen (tidligere Styrelsen for Bibliotek og Medier) og Dansk BiblioteksCenter (DBC). I 2012 mødtes DB bl.a. med kulturminister *Uffe Elbæk*, formand for KL's Børne- og Kulturudvalg *Jane Findahl*

samt med flere medlemmer af Folketinget og med DBCs ledelse. DB havde endvidere møde med Kulturstyrelsens direktør, *Anne Mette Rahbæk*, og områdedirektør *Trine Nielsen*.

Kulturstyrelsen afløste Styrelsen for Bibliotek og Medier 1. januar 2012, da den blev lagt sammen med Kulturarvs- og Kunststyrelserne. DB er naturligvis meget optaget af, at den nye store styrelse og sammenlægningen bliver en fordel og ikke en ulempe for bibliotekssektoren, og at det gode samarbejde med styrelsens ledelse og medarbejdere fortsætter til fordel for en stærk biblioteksudvikling.

Netværk, Råd & Udvalg

DB påvirker dagsordenen gennem sin eksterne repræsentation i en række faste råd og udvalg, ligesom DB deltager i mange netværkssammenhænge. Netværket om folkeoplysning med bl.a. DFS, Folkemødet på Bornholm og biblioteksorganisationernes fælles paraplysamarbejde, hvor DB fungerer som sekretariat og indkalder til møder, står for referater og fælles hørings svar. I det forløbne år har Bibliotekschefforeningen ved *Mogens Vestergaard* været formand for paraplyen, hvilket har bidraget med god dialog og en offensiv dagsorden.

DB sidder bl.a. i Biblioteksrådet, Det Rådgivende Udvalg for Udviklingspuljen for Folke- og skolebiblioteker, Udvalget vedrørende udviklingsopgaver af overbygningskarakter, IVA's Aftagerpanel, IVA Bruger- og aftagerudvalget/Masteruddannelsen, SDU's Aftagerpanel, BA i bibliotekskundskab og videnskommunikation/cand.it i webkommu-

nikation, Nota's Overbygningsudvalg, Dansk Standard og er tilforordnet Kommunernes Skolebiblioteksforenings Hovedbestyrelse. DB har også et medlem i hhv. Kulturstyrelsens Kontaktudvalg for den digitale borger og Fagudvalget for bibliotek.dk. På kulturområdet er DB desuden repræsenteret i Kunstrådets Repræsentantskab, Statens Kunstfonds Repræsentantskab, Klassikerkomitéen, Kontaktudvalget for Det Danske Filminstitut og dettes Råd for Kort- og Dokumentarfilm. DB er også med i Foreningen Nordens Repræsentantskab og dens arbejdsgruppe om *Skumringstid* og *Nordisk Litterær Top-Ti*. Endelig er DB med i en række fondsbestyrelse og priskomitéer bl.a. Stipendiefonden, Læsernes Bogpris, DB Bibliotekspris, Edvard Pedersens Biblioteksfonds Forfatterprisudvalg og R. Lysholt Hansens Bibliotekspris.

Se eksterne beretninger på

www.db.dk/files/dbf.dk/EksterneBeretninger2012.pdf

Borgerservice & biblioteker

Vi ser stadig flere partnerskaber, og et af dem, vi har haft fokus på i 2012, er Borgerservice, hvor det nu er 2/3 af kommunerne, der i forskellige varianter sammenkobler borgerservice og biblioteker lokalt. DB deltager fortsat i forskellige projekter om borgerservice og biblioteker. Bl.a. projekt DIGITALT MEDBORGERSKAB, hvor en kvantitativ undersøgelse er gennemført i 2012, der afdækker de frem-

tidige kompetencebehov i kommunerne. Projektet blev afsluttet i ultimo 2012 med en publikation og konference.

I foråret 2013 udbyder SDU en efteruddannelse i samarbejde med DB, der retter sig mod Strategisk udvikling af bibliotek og borgerservice. Endvidere udbygges samarbejdet med bibliotekernes 'borgerservicenetværk', db.dk/borgerservice.

■ Biblioteksudvikling og samarbejdsprojekter

Foreningens krav og ønsker til bibliotekernes service til borgerne og videreudvikling af dem stimuleres også på anden vis. Dels gennem særlige indsatsområder, p.t. Partnerskaber, Læring og Det altid åbne bibliotek. Dels gennem foreningens repræsentation i centrale råd og komitéer samt via deltagelse i konkrete projekter, enten initieret af DB eller som partner – se www.db.dk/strategi-og-planer. Fra 2012 vil vi særligt fremhæve samarbejdet med Dansk Folkeoplysnings Samråd om *Læringslørdag* og i det hele taget indsatsen for at få styrket relationerne mellem folkebibliotekerne og folkeoplysningsforbundene lokalt, som en del af samme sag.

LÆRINGSLØRDAG

■ DB SÆTTER DAGSORDENEN

> via debat og idéudveksling

Det kan være som udtalelser og kommentarer i pressen og sker i høj grad også gennem møder, seminarer og konferencer. En anden kanal er DBs forskellige typer af undersøgelser, som f.eks. DBs faste budgetundersøgelser, der siden kommunalreformen årligt har belyst tendenserne i budgetudviklingen.

Et vigtig indsatsområde i DB's bestræbelser på at sætte dagsorden er også at lave større undersøgelser, der kan belyse borgernes brug af og behov for bibliotekerne.

En af 2012-undersøgelserne pegede på, at *De unge er vilde med biblioteket*, og at de unge er den største brugergruppe på bibliotekerne. En undersøgelse som rigtig mange biblioteker og kommuner har brugt lokalt og givet deres eget islæt i den lokale presse, hvor den har fået stor omtale. Vores undersøgelser viser også, at over 800.000 mennesker siger, de har været på biblioteket for at få hjælp til at bruge en digital selvbetjeningsløsning. Hjælp, forstået som vejledning og ikke egentlige kurser. Det er ressourcekrævende, og dét skal der være fokus på, når Danmark digitaliserer.

Biblioteksforeningen har også løbende mere projektorienterede samarbejder om f.eks. Årets Klassiker med Klassikerkomitéen, Kierkegaardåret med Højskoleforeningen, med Spil Dansk Dagen, kampagnen om at undgå stigmatisering af psykiske sygdomme med En af Os, med forlag og biblioteker om SMS julekalender, med Ældresagen om IT læring, med Berlingske og flere sponsorer om Læsernes Bogpris. DB forbereder flere kampagner sammen med forfatterforeningerne, arkitektforeningen og folkeoplysningsområdet.

Denne type samarbejder er i stadig vækst og opstår ad hoc med god effekt og med understregning af bibliotekernes rolle som kulturaktør og centralt møde- og læringssted lokalt. DB opfordrer andre til at tænke i samme muligheder og til at skabe sådanne samarbejder, gerne med DB som koordinator.

> via magasin og nyhedsformidling

Danmarks Biblioteker, biblioteksforeningens kulturmagasin (6 numre årligt), bringer indslag om aktuel biblioteks- og samfundsudvikling f.eks. borgerservice, brugerbevægelser, ikke-brugere, medieudvikling, state-of-the art biblioteksbyggeri, statistikker, økonomi og tendenser samt internationalt biblioteksstof og politikerinterviews.

Ajour kommer man som medlem og biblioteksinteresseret løbende med DBs aktualitetsservices: Følg DB på Twitter, DB på Facebook DB og den ugentlige *AviserneSkriver.dk* og nyhedsmails. Foreningens hjemmeside, www.db.dk, giver adgang til viden, onlineartikler, conferenceindslag, DB-publikationer som *Biblioteket i byudviklingen* og *Biblioteket i tid og rum – om arkitektur, indretning og formidling*, hørings svar og foreningens pressemeddelelser!

Endelig deltager direktør *Michel Steen-Hansen* og chefkonsulent *Hellen Niegaard* med blog-indlæg, artikler i danske og udenlandske publikationer og oplæg på konferencer.

TEMA 5

LÆRING, FOLKEOPLYSNING OG KULTURVANER

■ DB og læring

Danmarks Biblioteksforening arbejder bredt med begrebet læring. Først og fremmest i forhold til bibliotekerne som et sted for personlig udvikling og uformel læring, men også som et bidrag til bibliotekernes fokus på opgaveløsning. Et godt eksempel på det første er DBs fortsatte engagement i det nationale projekt Lær mere om IT (lærme-reomit.dk), som det fælles læringsprogram for landets biblioteker. Her har biblioteksforeningen fra første færd været en aktiv partner.

I tillæg til konferencerne arbejder DB på at udvikle 'inspirations- og værktøjskurser'. I 2012 har det været i samarbejde med Organisationen Danske Museer, hvor der er udbudt fire forskellige kurser med relevans både for museer og biblioteker. Derudover udvikles aktuelle kursus- og temadage i samarbejde med bl.a. medlemsbiblioteker og andre interessenter, bl.a. Tænketanken. Alt det øvrige, som DB herudover er involveret i: Se foreningens virksomhedsplan på <http://db.dk/files/dbf.dk/Virksomhedsplan2012.pdf>.

■ Folkemødet

Igen i 2012 var DB med ved Folkemødet på Bornholm, hvor foreningens direktør deltog i debatmøder om fremtidens biblioteker, de digitale medier og i DR's evalueringssendelse. Folkemødet er et godt sted at skabe dialog med centrale politikere, og DB planlægger at indgå i tættere samarbejde med andre organisationer, bl.a. Arkitektforbundet, om at lave debat om 'Kulturens Bygninger' i tyndt befolkede områder, og om de digitale medier med Kulturstyrelsen/Statsbiblioteket.

■ Danskerne og biblioteket

DB skubber på, deltager i og initierer løbende en masse projekter, som ikke på forhånd kan skrives ind i en virksomhedsplan. Et eksempel er den nye udgave af 'Kulturvaneundersøgelsen', som kom den 5. november 2012. Den har DB efterlyst i flere år over for Kulturministeriet. Den forrige undersøgelse af danskernes fritids- og kulturvaner kom tilbage i 2005 og omfattede årene frem til 2004, og afspejlede ikke den kraftigt voksende brug af digitale medier o.l. og ej heller biblioteket som kultursted f.eks. i forhold til integration.

Kulturvaneundersøgelse 2012 har ganske vist været under kritik, bl.a. fordi den ikke sammenholder undersøgelsens brugerbesvarelser med data fra Danmarks Statistik. Men nu er den her, og den giver i alle tilfælde et fingerpeg om tendenserne i danskernes kulturvaner.

■ Kulturvaneundersøgelse 2012 om biblioteket

Overordnet set har den teknologiske udvikling ændret borgernes kulturvaner gennemgribende, konstaterer undersøgelsen, også selv om de traditionelle kulturområder og medier holder niveau. Der er sket en stigning i befolkningens kulturforbrug fra 2004 til 2012 – både blandt voksne og børn og inden for hovedparten af kulturområderne. De største stigninger i voksnes forbrug og aktivitet ses inden for musik, sport og motion, frivilligt arbejde og brug af internettet.

Hele 78% af danskerne oplyser, de er biblioteksbrugere. Til spørgsmålet 'Hvor ofte kommer du på et bibliotek?' (Tabel 5.1:) svarer 22% præcis som i 2004, at de aldrig bruger biblioteket. Der er 25%, som kommer en gang om måneden eller oftere mod 29% i 2004; 29% kommer mindst en gang om året mod 36% i 2004, mens 23% kommer sjældnere mod 11% i 2004.

Andelen af den samlede befolkning, der kommer på biblioteket mindst én gang om året eller oftere, er altså faldet siden 2004. Det er dog fortsat en bred andel på over halvdelen (54%) af danskerne, der fast bruger biblioteket, mens hver 4. dansker (25%) bruger det endog meget hyppigt og har svaret ja til et af flg. spørgsmål 'Dagligt eller næsten dagligt', 'Mindst en dag om ugen' og 'Mindst en dag om måneden'.

Kvinder kommer oftere end mænd, personer med lang videregående uddannelse kommer oftere end personer med kortere uddannelser, og lavtlønnede oftere end højtlønnede. Personer med hjemmeboende børn kommer oftere end personer uden børn. Desuden er andelen af nydanskere, der bruger biblioteket, større end andelen af den samlede befolkning. Det er især de nydanske kvinder og de yngre nydanskere, der bruger biblioteket.

Hvorfor kommer de? Biblioteksbrugere kommer i langt overvejende grad på biblioteket for at låne bøger, blade og musik. Der ses endvidere en lille stigning sammenholdt med 2004 i filmudlån og deltagelse i musikarrangementer, foredrag og debatarrangementer.

Borgerservice er mange steder blevet en integreret del af biblioteket, og en del af de besøgende kommer også for at betjene sig af services i den forbindelse.

En del borgere bruger bibliotekernes hjemmesider og nettilbud, dog primært til bestilling af bøger, fornyelse af lån samt for at søge praktiske oplysninger.

Tænketanken Fremtidens Biblioteker, et stort landsdækkende udviklingsprojekt initieret af DB, vil bl.a. se nærmere på, hvordan folk bruger biblioteket, og hvad de forventer af det. Se side 15.

INTERNATIONALT: E-ACTION, E-ACTION, E-ACTION

Danmarks Biblioteksforening agerer og samarbejder på tre fronter, når det gælder international virksomhed. DB er medlem af **EBLIDA**, den europæiske biblioteksorganisation, og af **IFLA**, den internationale biblioteksorganisation, og samarbejder i øvrigt med **de nordiske biblioteksforeninger** i et velfungerende, mangeårigt netværk.

2012 har været karakteriseret af EBLIDA's og IFLA's intensiverede indsats for at bringe bibliotekernes formidling af de digitale medier og e-ressourcer – og afledte problemer som copyright og forretningsmodeller – på den internationale dagsorden på flere måder. Danmarks Biblioteksforening er repræsenteret i begge foreningers øverste styrelser med to medlemmer fra DBs repræsentantskab. I EBLIDA af *Lone Knakkegaard*, bibliotekschef i Vejle, og i IFLA af *Kent Skov Andreasen*, bibliotekschef i Odense.

At kunne give adgang til kvalitets e-bøger, inkl. på sigt at kunne sikre kontinuerlig adgang til dem, er et af de mest presserende problemer for bibliotekerne lige nu. På den mediemæssige front har alle tre fora i 2012 intenst debatteret, hvordan man internationalt kan sikre lige så gode rammer for verdens biblioteker, når det gælder formidling af adgang til e-bøger og andre digitale ressourcer, som man har det for de trykte materials vedkommende – takket være årtiers velfunderede undtagelsesregler fra op-havsretten.

EBLIDA lagde ud med en vigtig debat på sin store årlige konference, der i 2012 blev afholdt den 11. maj i Danmark i Ingeniørforeningen med Danmarks Biblioteksforening som praktisk arrangør og vært, og med Kulturstyrelsen og paraplyorganisationerne og Det Kgl. Bibliotek som støtter og sponsorer. På foreningens Council-møde dagen før i den Sorte Diamant vedtog man en e-action erklæring og et mål om en e-bogs politik for biblioteker i Europa, se <http://db.dk/copenhagen2012>.

Denne blev i december 2012 fulgt op af kampagneinitiativet *EBLIDA Key Principles on the acquisition of and ac-*

cess to E-books by libraries og udtrykker den enighed, man nåede på maj-mødet om fem hovedprincipper, når det gælder e-bøger på biblioteker. Principperne omhandler bibliotekets køb/anskaffelse af e-bøger, adgang til dem, herunder kontinuerlig adgang inkl. langsigtet bevaring samt adgang til metadata, prissætning og privatlivs-aspekter. EBLIDA's centrale principper fremhæver bl.a. vigtigheden af, at bibliotekerne har adgang til alle e-bøger i samme øjeblik, de bliver offentliggjort, og til den pris, der gælder på markedet!

Også globalt arbejdes der med problematikken. IFLA styrede i 2012 sin e-indsats og udsendte i starten af 2013 med henblik på godkendelse i IFLA's styrende organ Governing Board principper, der også omfatter forskning og rådgivning for e-lån (eLending) i biblioteker. IFLA har tidligere i 2012 udsendt et baggrundsdokument om eLending. Læs mere på: <http://www.ifla.org/e-lending>.

På ALA 2012, den amerikanske årskongres, hvor DBs formand *Vagn Ytte Larsen* deltog, fyldte emnet også meget, selv om man har flere års e-bogserfaringer, end vi har. I USA diskuteredes også andre centrale, digitale problemer – ikke mindst netbrugernes rettigheder og privatlivsbeskyttelse.

På nordisk plan blev det vedtaget på årets fælles arbejds-møde i oktober i Stockholm, at der skulle etableres et fællesnordisk 'e-statement' i 2013. Formålet er at styrke de nordiske politikeres kendskab til vilkår og problemer om e-bøger.

DB er desuden aktiv i to af IFLA's fagsektioners bestyrelser: *Management of Library Associations* ved *Hellen Niegaard*, chefkonsulent i DB, og i *Section for Libraries for Children and Young Adults* ved *Kirsten Boelt*, DBs faglige næstformand og publikumschef i Aalborg.

Også MLAS har fokus på e-bogssituationen og har forberedt en international étdags-konference om emnet i samarbejde med den engelske biblioteksorganisation CILIP. Den afholdes den 21. februar dagen før MLAS's årlige arbejds-møde. I børnesektionen er bl.a. forberedt en ny vejledning for verdens børnebiblioteker, når det gælder små og yngre biblioteksbrugere og deres færden på internettet. Forslaget er udarbejdet af *Kirsten Boelt*, der også er sekretær i sektionen. Emnet forventes endeligt behandlet på IFLA 2013 verdenskongressen i Singapore.

Læs de individuelle beretninger 'Eksterne beretninger' på www.db.dk.

TEMA 7

MEDLEMMER, PENGE OG STRUKTUR

Resultatopgørelse for 2012 (i t.kr.)

	Budget 2013	Regnskab 2012	Opdateret budget 2012
Kontingenter	5.242	5.777	5.640
Salgs- og driftsindtægter	1.601	1.897	1.387
Annonceindtægter	76	121	123
Tilskud	229	386	242
Tilskud til internationalt arbejde	100	50	100
INDTÆGTER I ALT	7.248	8.231	7.492
Direkte udgifter	2.671	2.830	2.398
Udgifter vedrørende møder, rejser m.v.	615	446	620
Andre eksterne udgifter	871	999	883
Personaleudgifter	3.558	3.500	3.835
Afskrivning m.v.	50	20	60
UDGIFTER I ALT	7.765	7.795	7.796
RESULTAT AF PRIMÆR DRIFT	-517	436	-304
Finansielle indtægter	50	136	60
Finansielle omkostninger	0	0	0
ÅRETS RESULTAT	-467	572	-244
BALANCE		2012	2011
AKTIVER			
Materielle anlægsaktiver		80	46
Finansielle anlægsaktiver		2.326	1.753
Varebeholdning		96	129
Tilgodehavender salgsindtægter / kongtingenter		233	316
Andre tilgodehavender		59	147
Periodeafgrænsningsposter		755	79
Moms		84	59
Likvide beholdninger		2.150	1.844
AKTIVER I ALT		5.783	4.373
PASSIVER			
Egenkapital		3.642	3.380
Leverandørgæld		819	538
Hensættelser		310	0
Anden gæld		1.012	455
PASSIVER I ALT		5.783	4.373

Regnskabskommentar: Totalafvigelse mellem regnskab 2012 og opdateret budget 2012 på i alt 815.857 kroner. Der var budgetteret med et underskud på 244.000 kroner, men i stedet er der opnået et overskud på 571.857 kr. Afvigelserne afspejler 'rettidig omhu', afledt af igangsatte spareinitiativer for at imødegå nedskæringerne i 2013 og 2014 afledt af to ting: det nedsatte kommune-kontingent fra 2013 og udmeldelser. Besparelserne handler om reduktion af personale/løn-kostninger, flytning til mindre kontorer og andet. Regnskabet er revideret af BDO og er godkendt af DB's forretningsudvalg den 1. februar 2013 og indstillet til godkendelse i repræsentantskabet på marts-mødet 2013. Forretningsudvalget vedtog, at årets overskud lægges i DB's kassebeholdning. Der var enighed om, at Tænketanken skal prioriteres, såfremt det skønnes muligt i budget 2014.

■ Medlemssituationen og Tur Danmark

I det forløbne år har Danmarks Biblioteksforening måttet sige farvel til syv medlemskommuner, så antallet af medlemskommuner nu er på 76 + Sydslesvig. Der er udmeldelser fra Assens, Brøndby, Fredensborg, Greve, Løngbæk, Rudersdal og Struer. Det betyder, at DB i dag har et medlemsgrundlag svarende til niveauet fra før kommunesammenlægningen i 2007, opgjort på antallet af borgere, som DB repræsenterer. Pr. 1. januar er tallet for Personlige medlemmer: 385, for Studerende: 154 og for Institutioner (og organisationer) 37. Tallet for de to første grupper er faldende, men uændret for den sidste gruppe.

I DB arbejdes der på at styrke foreningens position, og det gøres bedst ved at have så mange medlemmer som muligt. Derfor er det en central problemstilling at stoppe medlemstilbagegangen og få flere til at melde sig ind. Foreningen søger derfor at styrke dialogen med medlemmerne og DB's synlighed i offentligheden, samtidig med at det nu er blevet billigere at være medlem for kommunerne. Medlemskontingentet for kommuner er sat ned med 5% til DB hovedforening, ligesom DB-regionerne er opfordret til at nedsætte deres kontingenter med det samme fra i år. Derudover arbejder DB løbende på at trimme organisationen og billiggøre driften.

DB er i gang med en omlægning af organisationen og medarbejderstaben i forhold til at blive mere projektorienteret. Der er gennem de seneste år lavet en del rationaliseringer i forhold til de administrative udgifter og siden 2011 er der foretaget en kontinuerlig personalereduktion, som vil slå fuldt igennem ved udgangen af 2013. Endelig går foreningens tidsskrift *Danmarks Biblioteker* fra otte til seks årlige numre. Det skal dog ses i sammenhæng med et ønske om i løbet af 2013 at styrke onlinebaserede nyhedsbreve o.l.

I det hele taget arbejdes der med forbedret tilgængelighed til DB's viden og formidling og videreudvikling af foreningens website – også i forhold til evt. at integrere det med samarbejdsorganisationer. Hjemmesiden kan ses på db.dk.

Udmeldelserne skaber en udfordring for DB. Det er foreningsmæssigt den vigtigste udfordring, som vi bruger mest energi på, når vi i øjeblikket er rundt til møder i de enkelte kommuner under Tur Danmark. I det sidste års tid er omkring halvdelen af landets kommuner besøgt. Indsatsen afsluttes i 2013. Ved hvert besøg mødes to fra DBs forretningsudvalg, altid en kommunalpolitiker og en fagpolitiker eller direktøren hhv. chefkonsulenten til møde med kulturudvalg, kultur- og bibliotekschefer for at tage temperaturen på 'biblioteksdanmark', og på hvordan DB bedst kan udvikle sig til gavn for bibliotekerne.

Udfordringen i at nogle kommuner har valgt at melde sig ud, søger DB at imødegå ved at få direkte dialog med kommunerne, når de signalerer, at de vil melde sig ud. Det handler om, hvad de mener medlemskabet betyder, og hvad de får for pengene. Derfor har DB også intensiveret kommunikationen på alle fronter, lavet flere undersøgelser, flere pressemeddelelser, flere projekter og været med i flere samarbejder. DB er overbevist om, at vi får vendt udviklingen og kan få flere med. For det er nødvendigt at stå sammen, specielt i en nedskæringsperiode. Det er også en af grundene til, at Danmarks Biblioteksforening har stået fadder til Tænketanken Fremtidens Biblioteker. Målet med den er at få et klarere syn på, hvad fremtiden er for bibliotekerne. Og dermed i realiteten også på fremtiden for deres organisation: Danmarks Biblioteksforening.

■ **Strukturen og de styrende organer**

Både Danmarks Biblioteksforenings forretningsudvalg og repræsentantskab har som styrende organer involveret sig passioneret i debatten om bibliotekernes fremtid. Foreningen har i det forløbne år tematiseret alle møder sådan, at der ud over den daglige drift er blevet sat fokus på udviklingstendenser og fremtidige udfordringer. Der har været afholdt temamøder om fremtidens biblioteker og de digitale medier. Hver gang er interessenter ude fra inviteret med.

DBs egen struktur har også været genstand for flere temamøder både med medlemmerne ude i vore fem regioner og som tema for repræsentantskabet. Det sidste har resulteret i et oplæg til en ny struktur for hele foreningen, hvor der er udarbejdet nye vedtægter til behandling på Årsmøde 2013, så de kan træde i kraft efter kommunalvalget til årsmødet i 2014.

Den nye struktur kaldes EN FLEKSIBEL REGIONSSTRUKTUR. En struktur, der bygger på en styrket central organisation og fem regionale valgkredse, der hvert fjerde år

vælger medlemmer til repræsentantskabet. Regionalt vælger man efter lokale behov, hvordan man indretter sig: Om man vil lave en egentlig foreningsdannelse med vedtægter eller arbejde med en løsere struktur. Eneste fælles regel er, at der en gang hvert 4. år skal være et valgmøde, men ellers kan man lokalt tilpasse mødestruktur og aktiviteter.

Regionsforeningerne vil have mulighed for at lave arrangementer, debatmøder og andre koncepter i samarbejde med DB centralt og søge tilskud til lokale aktiviteter. Samtidig foreslås det, at der i fremtiden bliver større prisdifference mellem medlemmer og ikke-medlemmer for at deltage i vores aktiviteter, ligesom det vil blive væsentlig billigere, hvis man arbejder i en kommune eller institution, der er medlem af DB.

Fremover lægges også op til kun at afholde generalforsamling på årsmødet hvert fjerde år efter et kommunalvalg frem for som nu hvert år. Årsmøderne ændres samtidig til at blive egentlige bibliotekspolitiske topmøder.

■ **Forretningsudvalgets medlemmer 2010-2013**

Vagn Ytte Larsen (A), formand, medlem af Odsherreds Kommunalbestyrelse • *Hanne Pigonska (V)*, 1. næstformand, medlem af Odsherreds Kommunalbestyrelse • *Kirsten Boelt*, 2. næstformand, publikumschef Aalborg Bibliotekerne • *Steen B. Andersen (A)*, medlem af Aarhus Byråd • *Lars Bornæs*, bibliotekschef, Silkeborg Kommune • *Carl Gustav Johannsen*, lektor, Det Informationsvidenskabelige Akademi • *Henrik Olsen (A)*, medlem af Ishøj Kommunalbestyrelse • *Jørn Rye Rasmussen (F)*, medlem af Silkeborg Byråd • *Henrik Vestergaard (V)*, medlem af Aarhus Byråd • *Tine Vind*, bibliotekschef, Lyngby-Taarbæk Kommune.

Se alle medlemmer af Repræsentantskabet på www.db.dk/organisation

■ **Sekretariatet**

Som led i en sparerunde sagde DB med udgangen af september måned 2012 farvel til regnskabskonsulent Bonnie Nørr, som foreningen har delt med Kommunernes Skolebiblioteksforening gennem tre år. DB har nu indgået en aftale med Organisationen Danske Museers eksterne bogholder, svarende til én dag pr. uge. Som yderligere led i bespareelsesprocessen påbegyndtes i december måned en omflytning til mindre og færre lokaler, fortsat på Vartov, med afslutning i starten af 2013.

Medarbejderstaben pr. oktober 2012: *Michel Steen-Hansen*, direktør • *Hellen Niegaard*, chefkonsulent og redaktør af *Danmarks Biblioteker* • *Kirsten Grubbe Jensen*, bibliotekskonsulent • *Michael Hartz Larsen*, informationskonsulent og webredaktør • *Jeanette Fog Vogelius*, assistent på deltid • *Tove Kusier* (ResultatKompagniet), ekstern bogholder.

TÆNKETANKEN FREMTIDENS BIBLIOTEKER

Tænketanken Fremtidens Biblioteker har fyldt meget for DB i det forløbne år, da vi finder, at en del af svarene på morgendagens udfordringer kan findes gennem denne. DB administrerer, lægger lokaler til og deltager i styringen af Tænketanken. Den arbejder på tværs af sektorer og bibliotekstyper og skal skabe en modelbeskrivelse af fremtidens BIBLIOTEKER, samt igangsætte en offentlig debat om emnet. Lederen af Tænketanken Lotte Hviid Dyhrbye blev ansat 1. oktober. Hun rapporterer her fra den indledende projektfase i sidste kvartal af 2012 og de planlagte aktiviteter frem over.

■ **Globalisering, individualisering og digitalisering** sætter bibliotekerne i deres oprindelige form under pres. Og de tørre tal viser nu, at ca. halvdelen af alle danskere ikke kommer på biblioteket.

Den røde tråd i biblioteksvirksomheden har gennem årene været et demokratisk og dannende virke over for den danske befolkning. Der har været fokus på en ligelig oplysningsservice for alle som svar på vidensamfundets udfordringer. Danmarks Biblioteksforening, Bibliotekschefforeningen, Kommunernes Skolebiblioteksforening og Danmarks Forskningsbiblioteksforening har derfor nedsat en Tænketank for Fremtidens Biblioteker, der skal bidrage med løsninger, så bibliotekerne udvikler en naturlig og aktiv plads i fremtidens vidensamfund.

Betyder folkebibliotekernes faldende udlånstal, at den oprindelige opgave er løst? Eller har bibliotekerne stadig en vigtig rolle at spille i opbygning og udvikling af fremtidens vidensamfund? Er der i virkelighed mere end nogensinde brug for et samlende og dannende bibliotek. Dét vil tænketanken give et svar på i løbet af de næste par år.

Tænketanken Fremtidens Biblioteker vil skabe resultater på følgende områder:

- **Udvikle brugbare modeller** for fremtidens biblioteker i samarbejde med borgere, biblioteker, erhvervsliv og andre relevante aktører
- **Generere, formidle og dele viden** med særligt fokus på fremtidens brugere, hvem er de og hvad efterspørger de?
- **Opfordre til debat** - Engagere, involvere og udfordre i den brede offentlighed
- **Skabe involvering & partnerskaber** – Involvering af biblioteker & ikke biblioteksfaglige aktører

Tænketanken skal undersøge, teste og skabe ny viden om: Hvad fremtidens bibliotek indeholder, hvordan det ser ud, hvilke services der tilbydes, og hvilke behov brugeren har.

Årets gang 2012

April: Indledende workshop med deltagelse af 27 folkebiblioteker, tre private aktører og fire organisationer be-

sluttes det at starte Tænketanken. Oktober: Lotte Hviid Dyhrbye blev ansat som leder i 50% stilling. November: Styregruppe beslutter nyt kommissorium, tidsplan, organisation og aktiviteter.

Planlagte aktiviteter 2013

Januar: Kulturvaneundersøgelsen 2012 og nedsættelse af arbejdsgruppe. Februar: Workshop og nedsættelse af strategiske værksteder/arbejdsgrupper. Juni: Folkemødet og NEXT Aarhus. Medio 2013: Salon for yngre biblioteksfolk

Viden og undersøgelser

Det er planen at gennemføre flere forløb:

Brugeren i dag og i morgen – en behovssegmentering & scenarier. En praksisanvendelig kortlægning af brugere og potentielle brugere nu og i fremtiden, deres behov og holdninger. *Brugerstudier – antropologisk afdækning af biblioteksbrugere, deres adfærd, værdier, vaner, holdninger, ønsker og uerkendte behov.* Der er i 2012 ansøgt om støtte på ca. halv mio. kroner fra Udviklingspuljen (beløbet er bevilget i starten af 2013).

Udvikling af modeller for Fremtidens Biblioteker

Målet er udvikling af modeller/prototyper for fremtidens biblioteker. Modeller, der er udviklet, 'testet' og evalueret inden for projektet med fokus på digitalisering, dannelse og sammenhængskraft i samarbejde med borgere, biblioteker, erhvervsliv og andre relevante aktører. En indledende workshop afholdes sidst i februar 2013. Der oprettes herefter værksteder for videreudvikling med eksterne aktører og involvering af brugere samt afdækning af behov for relevante undersøgelser og analyser.

Organisation & økonomi

I tillæg til styregruppen og plenum nedsættes et 'advisory board' med repræsentation af bibliotekseksterne profiler. Herudover arbejdes med tre andre former for kvalificering af Tænketanken: Tilførsel af kompetencer og ressourcer til Tænketankens arbejde. Yderligere eksterne fondsmidler gennem fundraising i forhold til aktiviteter, undersøgelser, projekter og organisationsudvikling. Samt opbygning af et tværfagligt netværk.

Debat

Tænketanken vil bidrage til biblioteksdebatten via www.fremtidensbiblioteker.dk, LinkedIn diskussionsforum, løbende debat knyttet op på de konkrete modeller og undersøgelser og bl.a. et avis-indstik om Fremtidens Biblioteker.

Se Tænketankens medlemmer på www.db.dk/tænketank.

/Lotte Hviid Dyhrbye

Hvem skal vinde Læsernes bogpris 2013?

Stem på din favorit og vind.

Når du stemmer, kan du samtidig deltage i lodtrækningen om et rejsegavekort på 20.000 kr. fra Albatros travel samt 10 signerede bogpakker med alle de nominerede bøger. Vinderne findes ved lodtrækning og får direkte besked.

» Stem på din favorit, senest 12. marts på b.dk/bogpris, db.dk, litteratursiden.dk, bibliotek.dk eller saxo.com/bogpris

Læsernes bogpris uddeles af
Danmarks Biblioteksforening
og landets biblioteker

DANMARKS
BIBLIOTEKSFORENING

BERLINGSKE

DANMARKS BIBLIOTEKSFORENING

Farvergade 27 D. 2 sal • 1463 København K • Tlf.: 33 25 09 35 • db@db.dk • www.db.dk